

§ 1012

V 29.11.2017, Valtuutettu Veronika Honkasalon aloite paperittomien tilanteen edistämisestä

HEL 2017-003881 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Mika Raatikaisen ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Ilkka Haahtela, maahanmuutto- ja työllisyysasioiden päällikkö, puhelin: 09 310 25565
ilkka.haahtela(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Veronika Honkasalon aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijän perustelut

Valtuutettu Veronika Honkasalo sekä 40 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että kaupungin eri virastot laativat valtuustolle ehdotuksia siitä, millä toimenpiteillä Helsinki voi edistää niin sanottujen paperittomien henkilöiden tilannetta sekä erityisesti omankieliseen tiedotukseen, asumiseen, lasten oikeuksiin ja lastensuojeluun, perusopetukseen, terveydenhuoltoon, toimeentuloon, mielenterveyspalveluihin ja työntekijöiden vaitiolovelvollisuuteen liittyviä kysymyksiä.

Hallintosäännön 30 luvun 11 §:n 2 momentin mukaan kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi aloitteen, jonka on allekirjoittanut vähintään 15 valtuutettua.

Kaupunginjohtaja asetti 3.5.2017 työryhmän turvapaikanhakijoiden ja paperittomien henkilöiden palvelutarpeiden koordinoimiseksi kaupungissa. Työryhmän työskentely käynnistyi 14.9.2017.

Työryhmä ottaa aloitteessa mainitut asiat käsiteltäväkseen, tekee selvityksen niiden nykytilasta ja tekee selvitystyön pohjalta esityksen tarvittavista linjauksista.

Asian valmistelua varten on pyydetty sosiaali- ja terveystoimialan sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan lausunnot.

Paperittomien henkilöiden palveluiden nykytila

Sosiaali- ja terveystoimiala tarjoaa paperittomille henkilöille palveluita, joita ovat hätämajoitus, neuvonta, toimeentulotuki sekä akuutti terveydenhuollon päivystys. Vuodesta 2014 lähtien kaupunki on kiireellisen hoidon lisäksi tarjonnut kaikille raskaana oleville ja alle 18-vuotiaille lapsille laajat terveydenhuollon palvelut, mukaan lukien neuvola- ja sairaanhoitopalvelut sekä synnytyksen jälkitarkastus. Tarjottavaan hoitoon kuuluvat lisäksi kiireellinen suun terveydenhoito, mielenterveydenhoito, päihdehoito ja psykososiaalinen tuki. Viimeksi mainittu koskee myös aloitteessa mainittuja itsemurhaa yrittäneitä henkilöitä.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala järjestää paperittomille lapsille ja nuorille esi- ja perusopetuksen sekä toisen asteen koulutuksen opiskelijahuollon palvelut. Psykologit ja kuraattorit palvelevat paperittomia lapsia ja nuoria samojen periaatteiden mukaisesti kuin muitakin esiopetuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa olevia oppilaita ja opiskelijoita. Kaikilla Helsingin alueella asuvilla lapsilla on oikeus käydä peruskouluun maahanmuuttostatuksesta riippumatta.

Työryhmän asettaminen turvapaikanhakijoiden ja paperittomien henkilöiden palvelutarpeen koordinoimiseksi

Kaupunginjohtaja on 3.5.2017 asettanut työryhmän turvapaikanhakijoiden ja paperittomien henkilöiden palvelutarpeiden koordinoimiseksi kaupungissa. Työryhmä aloitti työskentelynsä 14.9.2017. Työryhmän koordinaatiotehtävälle ei ole asetettu määräaika. Työryhmän tehtävänä on kartoittaa turvapaikanhakijoiden ja paperittomien henkilöiden tilanteeseen liittyviä haasteita ja palveluntarpeita sekä tehdä esitys kaupungin yhteisistä linjauksista niihin vastaamiseksi. Lisäksi työryhmä valmistaa tarvittavia ohjeita tai esityksiä yhteistyötarpeista muiden kaupunkien, järjestöjen sekä valtion kanssa.

Työryhmässä on edustus sosiaali- ja terveystoimialalta, kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta sekä kaupunginkansliasta. Työryhmään on kut-

13.11.2017

suttu edustajat myös Helsingin diakonissalaitokselta, Suomen Mielen-terveysseuralta sekä Helsingin poliisilaitokselta.

Työryhmän työskentelyssä tullaan ottamaan huomioon mahdolliset kansalliset linjaukset. Lisäksi työryhmä voi kuulla eri viranomaisia, organisaatioita ja järjestöjä työnsä tukena.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Ilkka Haahtela, maahanmuutto- ja työllisyysasioiden päällikkö, puhelin: 09 310 25565
ilkka.haahtela(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Honkasalo Veronika ym. valtuustoaloite kvsto 29.3.2017 asia 11
- 2 Työryhmän asettamispäätös
- 3 Paperittomien käynnit äitiys- ja lastenneuvonnassa vuonna 2016

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 19.09.2017 § 66

HEL 2017-003881 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Kaikilla kunnan alueella asuvilla lapsilla on oikeus käydä peruskoulua statuksesta riippumatta. Helsinki noudattaa lähikouluperiaatetta, joten koulupaikka pyritään aina järjestämään mahdollisimman läheltä asuinpaikkaa ja hyvien kulkuyhteyksien päästä.

Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen toimiala järjestää esi-, perus- ja toisen asteen opiskeluhuollon palvelut. Psykologit ja kuraattorit palvelevat paperitta maahan tulleita lapsia ja nuoria samojen periaatteiden mukaisesti kuin muitakin esiopetuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa olevia opiskelijoita.

Kaupunginjohtaja on asettanut työryhmän koordinoimaan turvapaikanhakijoiden ja paperitta maahan tulleiden palvelutarpeita. Työryhmän

13.11.2017

tehtävänä on kartoittaa turvapaikanhakijoiden ja ns. paperittomien henkilöiden tuomia haasteita ja palvelutarpeita ja tehdä esitys kaupungin yhteisestä linjauksesta niihin vastaamiseksi. Kasvatuksen ja koulutuksen edustajat osallistuvat tämän ryhmän työskentelyyn. Työryhmän tehtävänä on lisäksi valmistella asiassa mahdollisesti tarvittavia ohjeita tai esityksiä yhteistyötarpeesta muiden kaupunkien, järjestöjen sekä valtion kanssa.

Lautakunta päätti samalla, että paperittomien lasten koulunkäynnin toteutumisesta Helsingissä tehdään selvitys ja selvitetään keinoja tukea heidän koulunkäyntinsä edistämistä.

Käsittely

19.09.2017 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Petra Malin: Lautakunta päättää samalla, että paperittomien lasten koulunkäynnin toteutumisesta Helsingissä tehdään selvitys ja selvitetään keinoja tukea heidän koulunkäyntinsä edistämistä.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Petra Malinin tekemän vastaehdotuksen.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Vesa Nevalainen, oppilashuollon päällikkö, puhelin: 310 86214
vesa.nevalainen(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 22.08.2017 § 218

HEL 2017-003881 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan esittelijän ehdotuksesta poikkeavan lausunnon paperittomien tilanteen johdosta tehtäviä toimenpiteitä koskevasta Veronika Honkasalon ym. valtuustoaloitteesta:

"Jokaiselle on Suomen perustuslaissa taattu oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Tämä on subjektiivinen oikeus ja henkilö voi vedota suoraan tähän. Säädöksissä on määritelty tuen tarpeen aiheuttavat tilanteet ja eritoten korostettu lapsen huolenpidosta vastaa-

13.11.2017

vien asemaa. Henkilö ei menetä perusoikeuksiaan, vaikka hän ei enää kuulu turvapaikan hakijan vastaanoton piiriin tai on laittomasti maassa.

Sosiaalihuoltolain 12 §:ssä säädetään jokaisen kunnassa oleskelevan henkilön oikeudesta kiireelliseen sosiaalihuoltoon. Myös toimeentulotuki on osa sosiaalihuoltoa. Säännöksen mukaan jokaisella kunnassa oleskelevalla henkilöllä on oikeus saada kiireellisessä tapauksessa hänen yksilölliseen tarpeeseensa perustuvat sosiaalipalvelut siten, ettei hänen oikeutensa välttämättömään huolenpitoon ja toimeentuloon vaarannu.

Välttämättömään huolenpitoon ja toimeentuloon sisältyvät ainakin välttämättömät lääkärin määräämät lääkkeet, majoitus ja ruoka. Oikeus kiireelliseen sairaanhoitoon julkisessa terveydenhuollossa määräytyy terveydenhuoltolain 50 § mukaan. Kiireellisen hoidon lisäksi kaupunki varmistaa paperittomille välttämättömän sairauksien hoidon, lääkityksen ja seurannan sekä rokotukset ja suun terveydenhuollon samassa laajuudessa kuin turvapaikanhakijoille.

Helsingissä oleskelevien paperittomien toimeentulon ja huolenpidon järjestäminen on keskitetty maahanmuuttoyksikköön. Keskitämisen hyötynä on mm. avun tarpeen kehittymisen seuraaminen, yhdenmukaisen avustamisen kehittyminen ja eri toimijoiden välisen yhteistyön helpottuminen (esim. seurakunta, järjestöt, vastaanottokeskukset). Jos se on henkilön toimeentulon järjestämisen kannalta tarkoituksenmukaista (esim. virka-ajan ulkopuolella tai lähellä sitä), ensimmäinen päätös tehdään alueellisessa sosiaalityössä tai sosiaali- ja kriisipäivystyksessä. Tämän jälkeen henkilö ohjataan tarvittaessa asioimaan maahanmuuttoyksikössä. Helsingissä noudatetaan paperittomien kohdalla ei-helsinkiäisten tilapäistä majoitusta koskevaa ohjeistusta ja pidempikestoisesta asumisen järjestämisestä tehdään esitys kriisimajoituksen työryhmälle. Sosiaali- ja terveyslautakunta esittää selvitetäväksi, kuinka hyvin paperittomille henkilöille myönnetyn toimeentulotuen määrä vastaa todellista tarvetta.

Maahanmuuttovirasto on ohjeistanut vastaanottokeskuksia liittyen palvelujen päättämiseen. Vastaanottokeskukset antavat tietoa vastaanottokeskuksista poistettaville heidän omalla kielellään. Sosiaalityöntekijät antavat tulkin välityksellä tiedon vapaaehtoisen paluun järjestelmän mahdollisuudesta ja sen lisäksi käyvät keskustelua henkilön kanssa siitä, mitä paperittomuus Suomessa merkitsee ja mihin palveluihin hänellä säilyy oikeus. Vastaanottokeskuksissa työskentelee myös henkilöstöä, joka hallitsee joitakin asiakkaiden yleisimpiä kieliä. Sosiaali- ja terveystieteiden virasto varmistaa, että kaupungin internet-sivuilla kerrotaan riittävästi paperittomien oikeudesta palveluihin sekä yhteystiedot palveluiden saamiseksi monilla kielillä, kuten arabia, somali, bulgaria ja roma-

13.11.2017

nia. Myös tiedotusta ja koulutusta kehitetään siten, että kaupungin työntekijät ovat täysin selvillä tarjottavista palveluista ja käytännöistä sekä osaavat kertoa paperittomille heidän oikeuksistaan palveluihin. Maksukyvyttömyys ei saa muodostua esteeksi palvelujen saamiseksi.

Sosiaali- ja terveyslautakunta näkee tarpeellisena, että kohderyhmälle tarjotaan myös maksutonta oikeudellista neuvontapalvelua hankkimalla sitä järjestöavustuksilla kolmannelta sektorilta (esimerkiksi Pakolaisneuvonta ry:ltä). Oikea ja ajantasainen faktatieto oikeudellisesta asemasta ja prosesseista rauhoittaa usein hätäänntyneiden ihmisten mieliä ja on siksi kaikkien etu. Se on myös edellytys kestävien ratkaisujen löytämiseksi paperittomien tilanteeseen. Kolmannen sektorin tarjoaman oikeudellisen neuvonnan avulla paperittomia on pystytty auttamaan oman tilanteensa selvittämisessä ja sen avulla ollaan myös pystytty taivottamaan yhteiskunnan marginaaliin pudonneita ihmisiä, joilla tosiasia on ollut edellytykset saada turvapaikka tai muu oleskelulupa Suomessa.

Jokaisen avun tarve arvioidaan ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt tukevat paperitonta löytämään tilanteeseensa kestävämpiä ratkaisuja ja polkuja pois välitilasta, johon paperittomuus henkilön kohdalla johtaa. Tapaamisilla kiinnitetään erityisesti huomiota luottamusuhteen syntymiseen ja psykososiaalisen tuen antamiseen. Paperittomien terveydenhuolto tapahtuu ensisijaisesti kaupungin omilla terveysasemilla tai tarvittaessa erikoissairaanhoidossa. Joissain tilanteissa henkilö voidaan ohjata myös järjestöjen järjestämiin palveluihin. Myös muussa vastaanottotyössä selvitetään myös mielenterveyspalveluiden tarvetta ja toteutustapoja paperittomille.

Helsingin sosiaali- ja terveystoimi on tukenut järjestöavustuksin Helsingin diakonissalaitoksen säätiön (HDL) ja Helsingin seurakuntayhtymän toimintaa paperittomien palvelujen järjestämisessä. Sosiaali- ja terveyslautakunta on myöntänyt vuosittain yhdistyksille ja säätiölle avustuksia toimintaan, joka tukee sosiaali- ja terveystoimen strategiasuunnitelman tavoitteiden toteuttamista. Jo useiden vuosien ajan on avustuksin tuettu HDL:n ylläpitämän liikkuvan väestön palvelukeskus Hirundon toimintaa (noin 100 000 euroa/vuosi), jonka matalan kynnyksen avoimen toiminnan ja neuvonnan piiriin voivat hakeutua myös paperittomat henkilöt.

Tämän toiminnan lisäksi on vuodesta 2016 lähtien avustettu HDL:n järjestämän tilapäisen hätämajoituksen kuluja kahdessa Helsingissä sijaitsevassa toimipisteessä (Munkkisaari ja Hermanni), joissa majoitusta on järjestetty yhdessä Helsingin seurakuntayhtymän erityisdiakonian kanssa.

Osa hätmajoitukseen suunnatusta avustuksesta on sisältynyt HDL:lle myönnettyyn kokonaisavustukseen, joka vuodelle 2016 oli yhteensä 520 000 euroa ja vuodelle 2017 oli yhteensä 590 000 euroa. Tästä säätiö on käyttänyt hätmajoitukseen itse päättämänsä osuuden.

Tämän lisäksi hätmajoitukseen on ollut käytettävissä lautakunnan vi-rastopäällikön (nyt toimialajohtajan) päätettäväksi erikseen osoittamaa avustusrahaa, joka on varattu ”mahdollisesti ilmenevän yllättävän ja merkittävän sosiaali- tai terveystilanteen hoitamiseen”. Vuodelle 2016 tämä varaus oli 100 000 euroa ja vuodelle 2017 tähän on kohdennettu yhteensä 400 000 euroa. Vuodelle 2016 tästä varauksesta myönnettiin hätmajoituksen kuluihin HDL:lle yhteensä 94 000 euroa ja Refuhome ry:lle 6 000 euroa. Vuonna 2017 on jo myönnetty samoille toimijoille yhteensä 100 000 euroa ja Vivo ry:lle 76 000 euroa. Toimialajohtaja päättää vielä käyttämättä olevan varauksen käytöstä tarpeen mukaan syksyn aikana. Tarpeen vaatiessa rahoitusta voidaan lisätä hätmajoitukseen vielä kohdentamattomista varoista, jotta perustuslain suojaamat välttämättömät edellytykset inhimilliselle elämälle toteutuvat paperittomienkin osalta.

Tilapäisellä hätmajoituksella voidaan edesauttaa paperittomien henkilöiden välittömän turvan ja suojan toteutumista Helsingissä. Toimintaan ohjataan sosiaali- ja terveyslautakunnan avustusvaroja tarpeen mukaan. Avustuspäätöksiä on mahdollista tehdä pitkin vuotta ja tämän ansiosta muuttuviin tilanteisiin voidaan reagoida nopeasti ja joustavasti.

Hermannin diakoniatalon hätmajoitus on tarkoitettu ensisijaisesti paperittomille, jotka oleskelevat Helsingissä. Majoitukseen voi tulla anonyymisti ja majoitus on henkilölle ilmaista. Hätätilanteessa majoittumaan voi tulla myös lapsiperheitä.

Erityisdiakonian käytössä on lisäksi kaksi kalustettua yksiötä kriisiasumiskäyttöön. Kriisiasunnoissa voidaan majoittaa niin paperittomia kuin helsinkiläisiä asunnottomia vuorokaudesta muutamiin viikkoihin. Huoneistoon voi majoittua enintään viisi henkilöä.

Jatkossa on tärkeää varmistaa, että em. kaltaista yhteistyötä tehdään ja palveluja on tarjolla myös muissa pääkaupunkiseudun kunnissa sekä suuremmissa kaupungeissa, jotta paperittomat henkilöt ja heidän tukiverkostonsa saavat apua myös muualla kuin Helsingissä.

Sosiaali- ja terveystoimi on ollut myös aktiivinen verkostoyhteistyön rakentamisessa viranomaisten kesken ja sopinut mm. säännöllisestä tiedon saannista maahanmuuttovirastolta vastaanottokeskuksista uloskirjoitettavien määrän ja tilanteiden ennakoimiseksi.

Lapsen asemaan kiinnitetään erityistä huomiota, ja otetaan huomioon se, että laittomasti maassa oleskelevalla lapsella on aina oikeus kaikkiin lastensuojelulain mukaisiin palveluihin ja tukitoimiin. Tarkoituksen toteuttamiseksi lisätään lastensuojeluviranomaisten ja koko sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön koulutusta yleisesti paperittomien tilanteesta ja erityisesti paperittomien lasten oikeuksista ja lasten asemaan liittyvästä salassapitovelvoitteesta. Raskaana oleville ja perheille, joissa on 0–2-vuotiaita lapsia, taataan mahdollisuus pidempikestoiseen kriisimajoitukseen.

Asiat tulevat lastensuojeluviranomaisten käsittelyyn lastensuojeluilmoituksen tai muun yhteydenoton kautta ja tarvittaessa lastensuojelun sosiaalityöntekijä käynnistää lapsen palvelutarpeen arvioinnin. Lapsen ja perheen tilannetta ja heidän tarvitsemaan tukea selvitetään yhteistyössä vanhempien ja tarvittaessa muiden yhteistyökumppanien kanssa. Asian selvittelyssä käytetään tulkkia ja vanhemmille ja lapselle selvitetään heidän oikeutensa ja lastensuojelun periaatteet. Huostaanotto on viimesijainen lastensuojelun keino turvata lapsen tilanne.

Paperittomien henkilöiden julkinen terveydenhuolto Helsingissä on vuodesta 2014 alkaen järjestetty siten, että kiireellisen hoidon lisäksi tarjotaan kaikille raskaana oleville ja alle 18-vuotiaille lapsille laajat terveydenhuollon palvelut, mukaan lukien neuvola- ja sairaanhoitopalvelut, samaan hintaan kuin helsinkiläisille. Tarjottavaan hoitoon kuuluu myös kiireellinen suun terveydenhuolto, mielenterveyshoito, päihdehoito ja psykososiaalinen tuki. Tämä koskee myös aloitteessa mainittuja itsemurhaa yrittäneitä henkilöitä. Kansainvälisten suositusten mukaisesti tarjotaan välttämättömät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut paperittomille.

0–17 -vuotiaille lapsille sekä raskaana oleville tarjotaan kaikki terveydenhuollon palvelut kuten helsinkiläisille. Myös synnytyksen jälkitarkastus kuuluu palveluihin. Palvelut tarjotaan siltä terveystasemalta, johon paperiton henkilö hakeutuu.

Paperittomien terveydenhuoltoa koskevassa ohjeistuksessa korostetaan erityisesti terveydenhuollon salassapitosäännöksiä. Jo hoitosuhde sinänsä on salassa pidettävää tietoa, eikä näistä potilaista informoida poliisia tai mitään muuta hoidon ulkopuolista tahoa. Henkilökunta tiedostaa vaitiolovelvollisuutensa niin paperittomien kuin muidenkin potilaiden kohdalla.

Myös sosiaalihuollon henkilökunta tiedostaa laissa säädetyn salassapitovelvollisuutensa, eivätkä he oma-aloitteisesti ilmoita sosiaalihuollon asiakkuudesta esimerkiksi maahanmuuttovirastolle tai poliisille.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

13.11.2017

Helsingissä palvelujen tarve on huomioitu ja palvelujen tuottamiseen paperittomille on reagoitu. Helsinki huolehtii paperittomien välttämättömästä toimeentulosta ja huolenpidosta ja heille turvataan majoittumisen, toimeentulon ja terveydenhuollon palvelut. Palveluilla varmistetaan Helsingin alueella oleskeleville paperittomille Suomen perustuslaissa taattu oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon."

Käsittely

22.08.2017 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Asiassa tehtiin seuraava palautusehdotus:

Palautusehdotus 1:

Jäsen Mari Rantanen: Lautakunta päättää palauttaa lausunnon uudelleen valmisteltavaksi siten, että lausunto noudattaa sosiaali- ja terveysministeriön ohjetta "Kunnille suositukset laittomasti maassa oleskelevien kiireelliseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon".

Palautusehdotus 1 raukesi kannattamattomana.

Asiassa tehtiin seuraavat vastaehdotukset:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Mari Rantanen: Lausunnon toiseksi viimeinen ja viimeinen kappale ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia poistetaan ja samaan kohtaan lisätään seuraava kappale: "Sosiaali- ja terveysministeriön ohje laittomasti maassa oleskelevien sosiaali- ja terveyspalveluista edellyttää, että kuntien on aina selvitettävä henkilön oleskeluoikeus Maahanmuuton tilannekeskuksesta sekä ohjattava laittomasti maassa oleskelevä vapaaehtoisen paluun järjestelmään."

Vastaehdotus 1 raukesi kannattamattomana.

Vastaehdotus 2:

Jäsen Mari Rantanen: Lausunnon neljänneksi viimeiseen kappaleen loppuun ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia tehdään seuraava lisäys: "Laittomasti maassa oleskelevien palveluiden tarjoaminen yli lain vaatiman kiireellisen hoidon, on yksi houkuttimista jäädä oleskelemaan Helsinkiin ja nykyisessä tilanteessa on arvioitava, onko käytännöstä syytä luopua."

Vastaehdotus 2 raukesi kannattamattomana.

Vastaehdotus 3:

Jäsen Mari Rantanen: Lausunnosta poistetaan kappale "Jatkossa on tärkeää varmistaa, että em. kaltaista yhteistyötä tehdään ja palveluja on tarjolla myös muissa pääkaupunkiseudun kunnissa sekä suurem-

missa kaupungeissa, jotta paperittomat henkilöt ja heidän tukiverkostonsa saavat apua myös muualla kuin Helsingissä" ja korvataan seuraavalla tekstillä: "Jatkossa on tärkeää varmistaa, että kaupunki toimii siten, että laittomasti maassa olevien palveluita ei laajenneta eivätkä palvelut saa madaltaa kynnystä jäädä oleskelemaan Suomeen. Helsinki noudattaa jatkossa sosiaali- ja terveysministeriön suositusta laittomasti maassa oleskelevien sosiaali- ja terveyspalveluista."

Vastaehdotus 3 raukesi kannattamattomana.

Vastaehdotus 4:

Jäsen Mari Rantanen: Lausunnon kymmenennen kappaleen loppuun lisätään seuraava virke: "Toimialajohtaja päättää vielä käyttämättä olevan varauksen käytöstä kuitenkin siten, että varausta ei ole kohdistettu pelkästään laittomasti maassa oleskelevien palveluihin vaan varaus voidaan käyttää myös muun väestöryhmän tarpeisiin."

Kannattaja: Jäsen Sami Heistaro

Vastaehdotus 5:

Jäsen Mari Rantanen: Lausunnon kolmanneksi viimeisen kappaleen jälkeen lisätään seuraava uusi kohta: "Terveystieteiden tutkimuskeskuksen terveydenhuollon on aina annettava kiireellistä hoitoa kaikille sitä tarvitseville riippumatta siitä, onko henkilö kunnan asukas tai onko hänellä oikeus muulla perusteella terveyspalveluihin.

Kiireellisellä hoidolla tarkoitetaan: äkillisen sairastumisen, vamman, pitkäaikaissairauden vaikeutumisen tai toimintakyvyn alenemisen edellyttämää välitöntä arviota ja hoitoa, kiireellistä suun terveydenhuoltoa, mielenterveyshoitoa, päihdehoitoa ja psykososiaalista tukea. Näissä tapauksissa hoidon aloittamista ei voida pitkittää ilman, että sairaus pahenee tai vamma vaikeutuu.

Yleensä kiireellisen hoidon tarpeen arviointi tehdään terveydenhuollon päivystyksyksikössä. Terveydenhuollon ammattihenkilö arvioi potilaan kiireellisen hoidon tarpeen. Kyse on lääketieteellisestä arviosta, joka perustuu potilaan terveydentilaan ja kansallisiin hoitokäytäntöihin.

Jos potilaalla ei ole oleskelulupaa ja kotikuntaa Suomessa, hänen on maksettava kiireellisen hoidon kustannukset itse täysimääräisinä. Kela korvaa kunnalle tai kuntayhtymälle aiheutuneet kustannukset kiireellisestä sairaanhoidosta, joka on annettu henkilölle, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa ja jonka hoidosta aiheutuneita kustannuksia ei ole saatu perittyä asiakkaalta. Korvaus perustuu rajat ylittävältä terveydenhuollosta annettuun lakiin (1201/2013). Korvauksen saaminen edellyttää, että kunta tai kuntayhtymä on yrittänyt periä sairaanhoidon kustannuksia

13.11.2017

asiakkaalta tai muualta (esim. vakuutusyhtiö).

Valtion korvaus julkiselle terveydenhuollolle (Kela)

Valtio korvaa vain kiireellisen sairaanhoidon. Jos kunta on päättänyt laajemmasta palveluvalikoimasta, se vastaa siitä aiheutuvista kustannuksista kokonaan itse."

Vastaehdotus 5 raukesi kannattamattomana.

Vastaehdotus 6:

Jäsen Katju Aro: Lisätään lausunnon kuudenneksi kappaleeksi seuraava uusi kappale: "Sosiaali- ja terveyslautakunta näkee tarpeellisena, että kohderyhmälle tarjotaan myös maksutonta oikeudellista neuvontapalvelua hankkimalla sitä järjestöavustuksilla kolmannelta sektorilta (esimerkiksi Pakolaisneuvonta ry:ltä). Oikea ja ajantasainen faktatieto oikeudellisesta asemasta ja prosesseista rauhoittaa usein hätääntyneiden ihmisten mieliä ja on siksi kaikkien etu. Se on myös edellytys kestävien ratkaisujen löytämiseksi paperittomien tilanteeseen. Kolmannen sektorin tarjoaman oikeudellisen neuvonnan avulla paperittomia on pystytty auttamaan oman tilanteensa selvittämisessä ja sen avulla ollaan myös pystytty tavoittamaan yhteiskunnan marginaaliin pudonneita ihmisiä, joilla tosiasiaassa on ollut edellytykset saada turvapaikka tai muu oleskelulupa Suomessa."

Kannattaja: Jäsen Katriina Juva

Vastaehdotus 7:

Jäsen Katju Aro: Tehdään lausunnon kuudenneksi viimeisen kappaleen loppuun seuraavat lisäykset: "Tarkoituksen toteuttamiseksi lisätään lastensuojeluviranomaisten ja koko sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön koulutusta yleisesti paperittomien tilanteesta ja erityisesti paperittomien lasten oikeuksista ja lasten asemaan liittyvästä salassapitovelvoitteesta" ja "Raskaana oleville ja perheille, joissa on 0–2-vuotiaita lapsia, taataan mahdollisuus pidempikestoiseen kriisimajoitukseen."

Kannattaja: Jäsen Katriina Juva

Vastaehdotus 8:

Jäsen Katju Aro: Lausunnon neljänteen kappaleeseen lisätään seuraava virke: "Sosiaali- ja terveyslautakunta esittää selvitettäväksi, kuinka hyvin paperittomille henkilöille myönnetyn toimeentulotuen määrä vastaa todellista tarvetta."

Kannattaja: Jäsen Katriina Juva

13.11.2017

Vastaehdotus 9:

Jäsen Katju Aro: Lausunnon neljännessä kappaleessa korjataan "Helsingissä laittomasti maassa oleskelevien" muotoon "Helsingissä oleskelevien paperittomien".

Kannattaja: Jäsen Katriina Juva

Vastaehdotus 10:

Jäsen Saku Etholen: Lausunnon kolmas kappale vaihdetaan muotoon: "Välttämättömään huolenpitoon ja toimeentuloon sisältyvät ainakin välttämättömät lääkärin määräämät lääkkeet, majoitus ja ruoka. Oikeus kii-reelliseen sairaanhoitoon julkisessa terveydenhuollossa määräytyy terveydenhuoltolain 50 § mukaan. Kiireellisen hoidon lisäksi kaupunki varmistaa paperittomille välttämättömän sairauksien hoidon, lääkityksen ja seurannan sekä rokotukset ja suun terveydenhuollon samassa laajuudessa kuin turvapaikanhakijoille."

Kannattaja: Jäsen Katriina Juva

Vastaehdotus 11:

Jäsen Saku Etholen: Lausunnon viidennen kappaleen loppuun lisätään seuraava kohta: "Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus varmistaa, että kaupungin internet-sivuilla kerrotaan riittävästi paperittomien oikeudesta palveluihin sekä yhteystiedot palveluiden saamiseksi monilla kielillä, kuten arabia, somali, bulgaria ja romania. Myös tiedotusta ja koulutusta kehitetään siten, että kaupungin työntekijät ovat täysin selvillä tarjottavista palveluista ja käytännöistä sekä osaavat kertoa paperittomille heidän oikeuksistaan palveluihin. Maksukyvyttömyys ei saa muodostua esteeksi palvelujen saamiseksi"

Kannattaja: Jäsen Katriina Juva

Vastaehdotus 12:

Jäsen Saku Etholen: Lausunnon kuudes kappale vaihdetaan seuraavaan muotoon: "Jokaisen avun tarve arvioidaan ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt tukevat paperitonta löytämään tilanteeseensa kestävämpiä ratkaisuja ja polkuja pois välitilasta, johon paperittomuus henkilön kohdalla johtaa. Tapaamisilla kiinnitetään erityisesti huomiota luottamussuhteen syntymiseen ja psykososiaalisen tuen antamiseen. Paperittomien terveydenhuolto tapahtuu ensisijaisesti kaupungin omilla terveysasemilla tai tarvittaessa erikoissairaanhoidossa. Joissain tilanteissa henkilö voidaan ohjata myös järjestöjen järjestämiin palveluihin. Myös muussa vastaanottotyössä selvitetään myös mielen-terveyspalveluiden tarvetta ja toteutustapoja paperittomille."

Kannattaja: Jäsen Katriina Juva

13.11.2017

Vastaehdotus 13:

Jäsen Saku Etholen: Lausunnon kymmenennen kappaleen loppuun lisätään seuraava virke: "Tarpeen vaatiessa rahoitusta voidaan lisätä hätmajoitukseen vielä kohdentamattomista varoista, jotta perustuslain suojaamat välttämättömät edellytykset inhimilliselle elämälle toteutuvat paperittomienkin osalta."

Kannattaja: Jäsen Katriina Juva

Vastaehdotus 14:

Jäsen Saku Etholen: Lausunnon neljänneksi viimeisen kappaleen ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia loppuun lisätään seuraava lause: "Kansainvälisten suositusten mukaisesti tarjotaan välttämättömät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut paperittomille."

Kannattaja: Jäsen Katriina Juva

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto syntyi seuraavien äänestysten pohjalta:

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

EI-ehdotus: Vastaehdotus 4 (jäsen Mari Rantanen): Lausunnon kymmenennen kappaleen loppuun lisätään seuraava virke: "Toimialajohtaja päättää vielä käyttämättä olevan varauksen käytöstä kuitenkin siten, että varausta ei ole kohdistettu pelkästään laittomasti maassa oleskelevien palveluihin vaan varaus voidaan käyttää myös muun väestöryhmän tarpeisiin."

Jaa-äännet: 8

Katju Aro, Tapio Bergholm, Cecilia Ehrnrooth, Saku Etholen, Katriina Juva, Laura Nordström, Karita Toijonen, Sanna Vesikansa

Ei-äännet: 5

Leo Bergman, Sami Heistaro, Pia Hytönen, Seija Muurinen, Mari Rantanen

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi esittelijän ehdotuksen äänin 8 - 5.

2 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

EI-ehdotus: Vastaehdotus 6 (jäsen Katju Aro): Lisätään lausunnon kuu-

13.11.2017

denneksi kappaleeksi seuraava uusi kappale: "Sosiaali- ja terveyslautakunta näkee tarpeellisena, että kohderyhmälle tarjotaan myös maksutonta oikeudellista neuvontapalvelua hankkimalla sitä järjestöavustuksilla kolmannelta sektorilta (esimerkiksi Pakolaisneuvonta ry:ltä). Oikea ja ajantasainen faktatieto oikeudellisesta asemasta ja prosesseista rauhoittaa usein hätääntyneiden ihmisten mieliä ja on siksi kaikkien etu. Se on myös edellytys kestävien ratkaisujen löytämiseksi paperittomien tilanteeseen. Kolmannen sektorin tarjoaman oikeudellisen neuvonnan avulla paperittomia on pystytty auttamaan oman tilanteensa selvittämisessä ja sen avulla ollaan myös pystytty tavoittamaan yhteiskunnan marginaaliin pudonneita ihmisiä, joilla tosiasiaassa on ollut edellytykset saada turvapaikka tai muu oleskelulupa Suomessa."

Jaa-äännet: 1

Mari Rantanen

Ei-äännet: 12

Katju Aro, Tapio Bergholm, Leo Bergman, Cecilia Ehrnrooth, Saku Etholen, Sami Heistaro, Pia Hytönen, Katriina Juva, Seija Muurinen, Laura Nordström, Karita Toijonen, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Katju Aron vastaehdotuksen äänin 12 - 1.

3 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 7 (jäsen Katju Aro): Tehdään lausunnon kuudenneksi viimeisen kappaleen loppuun seuraavat lisäykset: "Tarkoituksen toteuttamiseksi lisätään lastensuojeluviranomaisten ja koko sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön koulutusta yleisesti paperittomien tilanteesta ja erityisesti paperittomien lasten oikeuksista ja lasten asemaan liittyvästä salassapitovelvoitteesta" ja "Raskaana oleville ja perheille, joissa on 0–2-vuotiaita lapsia, taataan mahdollisuus pidempikestoiseen kriisimajoitukseen."

Jaa-äännet: 6

Tapio Bergholm, Sami Heistaro, Pia Hytönen, Seija Muurinen, Mari Rantanen, Karita Toijonen

Ei-äännet: 7

Katju Aro, Leo Bergman, Cecilia Ehrnrooth, Saku Etholen, Katriina Juva, Laura Nordström, Sanna Vesikansa

13.11.2017

Asia/8

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Katju Aron vastaehdotuksen äänin 7 - 6.

4 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 8 (jäsen Katju Aro): Lausunnon neljänteen kappaleeseen lisätään seuraava virke: "Sosiaali- ja terveyslautakunta esittää selvitettäväksi, kuinka hyvin paperittomille henkilöille myönnetyn toimeentulotuen määrä vastaa todellista tarvetta."

Jaa-äännet: 5

Tapio Bergholm, Sami Heistaro, Pia Hytönen, Seija Muurinen, Mari Rantanen

Ei-äännet: 8

Katju Aro, Leo Bergman, Cecilia Ehrnrooth, Saku Etholen, Katriina Juva, Laura Nordström, Karita Toijonen, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Katju Aron vastaehdotuksen äänin 8 - 5.

5 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 9 (jäsen Katju Aro): Lausunnon neljännessä kappaleessa korjataan "Helsingissä laittomasti maassa oleskelevien" muotoon "Helsingissä oleskelevien paperittomien".

Jaa-äännet: 4

Sami Heistaro, Pia Hytönen, Seija Muurinen, Mari Rantanen

Ei-äännet: 9

Katju Aro, Tapio Bergholm, Leo Bergman, Cecilia Ehrnrooth, Saku Etholen, Katriina Juva, Laura Nordström, Karita Toijonen, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 0

Poissa: 0

13.11.2017

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Katju Aron vastaehdotuksen äänin 9 - 4.

6 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 10 (jäsen Saku Etholen): Lausunnon kolmas kappale vaihdetaan muotoon: "Välttämättömään huolenpitoon ja toimeentuloon sisältyvät ainakin välttämättömät lääkärin määräämät lääkkeet, majoitus ja ruoka. Oikeus kiireelliseen sairaanhoitoon julkisessa terveydenhuollossa määräytyy terveydenhuoltolain 50 § mukaan. Kiireellisen hoidon lisäksi kaupunki varmistaa paperittomille välttämättömän sairauksien hoidon, lääkityksen ja seurannan sekä rokotukset ja suun terveydenhuollon samassa laajuudessa kuin turvapaikanhakijoille."

Jaa-äännet: 5

Leo Bergman, Sami Heistaro, Pia Hytönen, Seija Muurinen, Mari Rantanen

Ei-äännet: 8

Katju Aro, Tapio Bergholm, Cecilia Ehrnrooth, Saku Etholen, Katriina Juva, Laura Nordström, Karita Toijonen, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Saku Etholenin vastaehdotuksen äänin 8 - 5.

7 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 11 (jäsen Saku Etholen): Lausunnon viidennen kappaleen loppuun lisätään seuraava kohta: "Sosiaali- ja terveysvirasto varmistaa, että kaupungin internet-sivuilla kerrotaan riittävästi paperittomien oikeudesta palveluihin sekä yhteystiedot palveluiden saamiseksi monilla kielillä, kuten arabia, somali, bulgaria ja romania. Myös tiedotusta ja koulutusta kehitetään siten, että kaupungin työntekijät ovat täysin selvillä tarjottavista palveluista ja käytännöistä sekä osaavat kertoa paperittomille heidän oikeuksistaan palveluihin. Maksukyvyttömyys ei saa muodostua esteeksi palvelujen saamiseksi"

Jaa-äännet: 4

Sami Heistaro, Pia Hytönen, Seija Muurinen, Mari Rantanen

13.11.2017

Ei-äännet: 9

Katju Aro, Tapio Bergholm, Leo Bergman, Cecilia Ehrnrooth, Saku Etholen, Katriina Juva, Laura Nordström, Karita Toijonen, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Saku Etholenin vastaehdotuksen äänin 9 - 4.

8 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 12 (jäsen Saku Etholen): Lausunnon kuudes kappale vaihdetaan seuraavaan muotoon: "Jokaisen avun tarve arvioidaan ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt tukevat paperitonta löytämään tilanteeseensa kestävämpiä ratkaisuja ja polkuja pois välitilasta, johon paperittomuus henkilön kohdalla johtaa. Tapaamisilla kiinnitetään erityisesti huomiota luottamussuhteen syntymiseen ja psykososiaalisen tuen antamiseen. Paperittomien terveydenhuolto tapahtuu ensisijaisesti kaupungin omilla terveysasemilla tai tarvittaessa erikoissairaanhoidossa. Joissain tilanteissa henkilö voidaan ohjata myös järjestöjen järjestämiin palveluihin. Myös muussa vastaanottotyössä selvitetään myös mielenterveyspalveluiden tarvetta ja toteutustapoja paperittomille."

Jaa-äännet: 1

Mari Rantanen

Ei-äännet: 12

Katju Aro, Tapio Bergholm, Leo Bergman, Cecilia Ehrnrooth, Saku Etholen, Sami Heistaro, Pia Hytönen, Katriina Juva, Seija Muurinen, Laura Nordström, Karita Toijonen, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Saku Etholenin vastaehdotuksen äänin 12 - 1.

9 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 13 (jäsen Saku Etholen): Lausunnon kymmenennen kappaleen loppuun lisätään seuraava virke: "Tarpeen vaa-

13.11.2017

tiessa rahoitusta voidaan lisätä hätämajoitukseen vielä kohdentamattomista varoista, jotta perustuslain suojaamat välttämättömät edellytykset inhimilliselle elämälle toteutuvat paperittomienkin osalta.”

Jaa-äännet: 1

Mari Rantanen

Ei-äännet: 12

Katju Aro, Tapio Bergholm, Leo Bergman, Cecilia Ehrnrooth, Saku Etholen, Sami Heistaro, Pia Hytönen, Katriina Juva, Seija Muurinen, Laura Nordström, Karita Toijonen, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Saku Etholenin vastaehdotuksen äänin 12 - 1.

10 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 14:

Jäsen Saku Etholen: Lausunnon neljänneksi viimeisen kappaleen ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia loppuun lisätään seuraava lause: "Kansainvälisten suositusten mukaisesti tarjotaan välttämättömät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut paperittomille."

Jaa-äännet: 5

Leo Bergman, Sami Heistaro, Pia Hytönen, Seija Muurinen, Mari Rantanen

Ei-äännet: 8

Katju Aro, Tapio Bergholm, Cecilia Ehrnrooth, Saku Etholen, Katriina Juva, Laura Nordström, Karita Toijonen, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Saku Etholenin vastaehdotuksen äänin 12 - 1.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätöksestä jätettiin seuraava eriävä mielipide:

Jäsen Mari Rantanen jätti sosiaali- ja terveyslautakunnan päätöksestä seuraavan eriävän mielipiteen: Vallitsevassa turvallisuustilanteessa ja viitaten sosiaali- ja terveysministeriön ohjeistukseen, on Helsingin syytä

13.11.2017

pidättäytyä sellaisista palveluista, jotka edistävät maahan laittomasti tai ilman asiallista syytä ja toimeentuloa jäävien ihmisten määrää.

15.08.2017 Pöydälle

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Sari Karisto, etelän aikuissosiaalityön päällikkö, puhelin: 310 37579
sari.karisto(a)hel.fi
Harri J. Lehtonen, lakimies, puhelin: 310 42668
harri.j.lehtonen(a)hel.fi